

SODELOVANJE SLOVENIJE IN MADŽARSKE NA PODROČJU VARSTVA PRED NARAVNIMI IN DRUGIMI NESREČAMI

Slovene-Hungarian Cooperation in Protection against Natural and Other Disasters

Milena Dobnik Jeraj* Martin Smodiš**

UDK 614.8(497.4:439)

Povzetek

Slovenija od leta 1991 samostojno ureja odnose z drugimi državami in mednarodnimi organizacijami tudi na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami. Razvila je intenzivne stike z državami v regiji, predvsem pa veliko pozornosti posveča odnosom in sodelovanju s sosednjimi državami. Prvi dvostranski sporazum o sodelovanju na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami je Slovenija leta 1995 sklenila z Madžarsko. Na podlagi sporazuma je bila ustanovljena Stalna slovensko-madžarska mešana komisija za varstvo pred nesrečami, ki skrbi za uresničevanje skupnih nalog; za sodelovanje med regijami ob meji pa je odgovorna podkomisija stalne mešane komisije za obmejno območje. Med državama se je razvilo široko in plodno sodelovanje na več področjih: obveščanje o nevarnostih in posledicah naravnih in civilizacijskih nesreč, pomoč pri odpravljanju posledic nesreč, organiziranje in izvajanje skupnih vaj zaščite in reševanja, izobraževanje in usposabljanje, izmenjava znanstvenih in tehničnih informacij. Skupno delo se vse bolj pogloblja in kaže praktične rezultate, posebej intenzivno pa je sodelovanje v obmejnih regijah.

Abstract

Since 1991 Slovenia has independently established and maintained its relations with other countries and international organizations. It has intensively developed contacts with countries in the region, and is devoting considerable efforts to developing good relations and cooperation with neighbouring countries. In 1995, Slovenia entered into its first bilateral agreement on cooperation in protection against natural and other disasters with Hungary. On the basis of this agreement, a permanent Slovene-Hungarian mixed committee was established to coordinate the realization of joint tasks. Within this body, a special subcommittee for border regions was established with the task of strengthening cooperation among border regions. The two countries have developed extensive and fruitful cooperation in several areas: informing on the hazards and consequences of natural and man-made disasters, assistance in eliminating the consequences of disasters, organization and conduction of joint protection and rescue exercises, education and training, exchange of scientific and technical information. These joint activities and endeavours are intensifying and are showing results in practice. Particularly intensive is cooperation in border areas.

Slovenija je po osamosvojitvi leta 1991 začela samostojno urejati odnose z drugimi državami tudi na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami. Na podlagi mednarodnega prava, skupnih interesov in prijateljskih meddržavnih odnosov želi razviti oz. poglobiti zlasti sodelovanje s sosednjimi državami ter državami v regiji, ki jih povezujejo skupne nevarnosti.

Formalno podlago za sodelovanje predstavljajo meddržavni sporazumi. Slovenija je doslej sklenila dvostranske sporazume o sodelovanju na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami z Avstrijo, Hrvaško, Madžarsko in Slovaško. Prvi je bil leta 1995 podpisan Sporazum med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Madžarske o sodelovanju pri varstvu pred naravnimi in civilizacijskimi nesrečami (Ur. l. RS, št. 11/95) (v nadaljevanju sporazum). Na podlagi sporazuma se je med državama razvilo široko in plodno sodelovanje. Skupno delo se vse bolj pogloblja in kaže praktične rezultate, posebej intenzivno je sodelovanje v obmejnih regijah.

Stalna slovensko-madžarska mešana komisija

Za izvajanje sporazuma je bila ustanovljena Stalna slovensko-madžarska mešana komisija za varstvo pred nesrečami. Komisijo sestavlja po šest do sedem slovenskih in madžarskih članov z državne in regijske ravni; soprodsedujeta ji predsednika slovenskega in madžarskega dela komi-

sije. Stalna mešana komisija se sestaja najmanj enkrat letno, izmenoma v Republiki Sloveniji in v Republiki Madžarski. Prva seja je potekala decembra 1996 v Ljubljani. Ob tej priložnosti sta soprodsednika mešane komisije podpisala Poslovnik Stalne slovensko-madžarske mešane komisije za varstvo pred nesrečami. Ustanovljena je bila tudi podkomisija za izobraževanje in usposabljanje.

Naloga mešane komisije je zagotavljanje izvajanja določil sporazuma skladno s poslovnikom. Mešana komisija pripravlja in sprejema letni program dela na državni ravni in skrbi za njegovo izvajanje. Za izvajanje določil sporazuma na obmejnem območju je bila oblikovana podkomisija za obmejno sodelovanje. Slovenski del podkomisije sestavljajo strokovnjaki za področje zaščite in reševanja iz Uprave za obrambo Murska Sobota z izpostavami in Štaba Civilne zaščite za Pomurje, madžarski del pa strokovnjaki iz obmejnih madžarskih županij Vaš in Zala.

Sodelovanje na državni ravni

Izmenjava podatkov in obveščanje o nevarnostih naravnih in drugih nesreč ter pomoč pri odpravljanju njihovih posledic

Izmenjava podatkov o nevarnostih nesreč in nesrečah, ki se zgodijo v posamezni državi, poteka na bilateralni ravni med Upravo RS za zaščito in reševanje – Centrom za

* Ministrstvo za obrambo, Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje, Kardeljeva ploščad 21, Ljubljana, milena.dobnik@pub.mo-rs.si

** Ministrstvo za obrambo, Uprava za obrambo Murska Sobota, Cankarjeva 75, Murska Sobota

obveščanje Republike Slovenije in madžarskim Generalnim direktoratom za krizno upravljanje. Po letu 1998, ko je bil ustanovljen Evroatlantski center za usklajevanje humanitarne pomoči pri zvezi Nato, pa se določene informacije izmenjujejo tudi prek tega centra. Državi sta si tudi izmenjali globalne ocene ogroženosti pred nesrečami.

Slovenijo je v zadnjih letih prizadelo nekaj večjih nesreč, npr. leta 1998 močan potres v aprilu ter oktobrske in novembrske poplave, leta 2000 zemeljski plaz nad Logom pod Mangartom. Na Madžarskem so se leta 1998 spoprijemali s hudimi poplavami, snežno ujmo in uhajanjem zemeljskega plina, leta 2000 pa je poplavljal reka Tisa. Medsebojno informiranje o teh in tudi manjših nesrečah je potekalo skladno s sporazumom. Slovenija pomoči sosednjih držav ni potrebovala. Madžarska je aprila 2000 širšo mednarodno skupnost zaprosila za pomoč v obliki vreč s peskom za graditev nasipov na reki Tisi. Tudi s pomočjo Slovenije so preprečili večje poplave.

S sprejetjem zakona o reorganizaciji poveljstev Civilne zaščite in gasilskih poveljstev je bila 1. januarja 2000 na Madžarskem vzpostavljena Državna uprava za varstvo pred naravnimi in civilizacijskimi nesrečami, ki deluje v okviru ministrstva za notranje zadeve. Madžarski predstavniki so Upravo RS za zaščito in reševanje pisno obvestili o novi organizacijski strukturi in pomembnejših nalogah in posredovali spremenjene telefonske in telefaksne številke na državni ravni.

Izobraževanje in usposabljanje

Za področje izobraževanja in usposabljanja je bila ustanovljena podkomisija stalne mešane komisije, katere naloga je usklajevanje in spodbujanje dela na tem področju.

Od začetkov sodelovanja leta 1996 do leta 2000 je med državama potekala vrsta aktivnosti.

- Predstavniki obeh držav so se seznanili s sistemom izobraževanja in usposabljanja sil za zaščito, reševanje in pomoč v Sloveniji in na Madžarskem ter spoznali izobraževalne ustanove: Izobraževalni center RS za zaščito in reševanje na Igu in madžarski izobraževalni center v Balatonfoldvaru in Pecelu. Letno poteka izmenjava programov izobraževanja in usposabljanja.
- Leta 1997 je Izobraževalni center RS za zaščito in reševanje pripravil seminar za 15-člansko skupino z Madžarske o sistemu varstva pred nesrečami v Sloveniji.
- Predstavniki Madžarske so se na dvodnevem obisku v Sloveniji leta 1998 seznanili s slovenskimi izkušnjami glede delovanja centrov za obveščanje in uvedbe številke za klic v sili 112.
- V Budimpešti so leta 1998 ustanovili osrednji center za reševanje, ki temelji na prostovoljcih. V centru nudijo vse vrste pomoči in reševanja; za to imajo ustrezno usposobljene ljudi oz. skupine, npr. skupine za ocenjevanje pitne vode, enoto za reševanje iz ruševin, mobilno bolnico in druge. Odprtja centra in njegove predstavitve se je udeležil tudi predstavnik Uprave RS za zaščito in reševanje.
- Maja 2000 je bila na delovnem obisku v Upravi RS za zaščito in reševanje 3-članska delegacija madžarske Državne uprave za varstvo pred naravnimi in civilizacijskimi nesrečami. Madžarski predstavniki so se seznanili s sistemom zaščite in reševanja v Sloveniji na državni, regijski in lokalni ravni, urejenostjo na kadrovske področju ter področju izobraževanja in usposabljanja za zaščito, reševanje in pomoč.
- Državi se tudi medsebojno obveščanje o možnostih izobraževanja in usposabljanja v okviru *mednarodnih programov*, ki potekajo v obeh državah.
- Predstavniki obeh držav se udeležujejo tudi drugih dogodkov (vaje, svečanosti ipd.).

Vaje zaščite in reševanja

Državi se redno obveščata o vajah zaščite in reševanja, nekatere tudi skupaj načrtujeta in izvajata. Namen skupnih vaj je preverjanje in izboljšanje usklajenosti operativnega delovanja slovenskih in madžarskih enot za zaščito in reševanje.

- Mednarodna vaja Mura '98: vaja na temo obveščanja ter ukrepanja ob nenadnem onesnaženju reke Mure z neznano nevarno snovjo je potekala novembra 1998. Sodelovale so enote za zaščito in reševanje iz Avstrije, Madžarske in Slovenije. Vaja je potrdila pomen dobrega poznavanja reševalnih enot iz sosednjih držav in njihovih postopkov ter načina dela. Sodelovanje slovenskih in madžarskih reševalnih enot na delovišču ob reki Muri je bilo ocenjeno kot zelo dobro.
- Madžarski predstavniki so si ogledali vajo Klor '98, ki je potekala septembra 1998 v Krškem, in vajo Požar '99, ki je potekala junija 1999 na obmejnem območju med Slovenijo in Hrvaško.

Izmenjava znanstvenih in tehničnih informacij, sejmi in druga strokovna srečanja

Slovenski in madžarski predstavniki se vzajemno udeležujejo strokovnih prireditev s področja varstva pred nesrečami. Ena tradicionalnih prireditev s tega področja je sejem Zaščita – Protection, ki poteka v Sloveniji v jesenskem času.

Mednarodno sodelovanje

Tako Slovenija kot Madžarska si prizadevata za sodelovanje v mednarodnih integracijskih procesih in mednarodnih organizacijah. Tem prizadevanjem posvečata veliko pozornosti, ob njih tudi plodno sodelujeta. Sodelujeta tudi pri pripravi skupnih nastopov na mednarodnih dogodkih, npr. v okviru Srednjeevropske pobude, Magdeburškega procesa, Evropske komisije, predvsem pa v okviru programa Partnerstvo za mir zveze Nato. Tako Madžarska kot Slovenija sta prispevali svojega predstavnika za delo v Evroatlantskem centru za usklajevanje humanitarne pomoči zveze Nato, obe državi sta tudi ponudili svoje enote za sodelovanje v Evroatlantski enoti za ukrepanje ob nesrečah. Po vstopu Madžarske v zvezo Nato je postala ta država za Slovenijo še posebej dragocen partner.

Slovenske in madžarske reševalne enote so sodelovale na mednarodnih vajah Comprotex '99 in Trans-Carpathia 2000. Pri vaji Trans-Carpathia 2000, ki je potekala septembra 2000 v Ukrajini, velja posebej omeniti dobro organizacijo prehoda slovenskih, hrvaških in madžarskih reševalnih enot čez Madžarsko ter njihovo medsebojno podporo pri izvajanju skupnih aktivnosti na vaji.

Tristransko sodelovanje Slovenije, Madžarske in Hrvaške

Sosednje države Slovenija, Madžarska in Hrvaška že vrsto let uspešno sodelujejo na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami. Sklenjene imajo dvostranske sporazume o sodelovanju na tem področju. Leta 2000 so se delegacije Slovenije, Hrvaške in Madžarske prvič sestale na tristranskem srečanju z namenom, da bi poleg dvostranskega sodelovanja vzpodbudile tristranske aktivnosti, ki v praksi dejansko že potekajo (slika 1). Vodje delegacij so podpisali skupno izjavo o pripravljenosti za sodelovanje in izrazili namero za izvedbo tristranske vaje zaščite in reševanja v okviru programa Partnerstvo za mir zveze Nato leta 2001.

Slika 1. Tristransko delovno srečanje delegacij Slovenije, Hrvaške in Madžarske in 4. seja Stalne mešane komisije na Madžarskem; Zalacsany, 9. 3.–10. 3. 2000 (foto: arhiv URSZR)

Figure 1. Trilateral working meeting of delegations from Slovenia, Croatia and Hungary and 4th meeting of the Permanent mixed committee in Hungary; Zalacsany, 9–10th March, 2000 (photo: SACPDR archives)

Obmejno sodelovanje

Slovenija in Madžarska oziroma stalna mešana komisija zelo spodbujata medsebojno sodelovanje na področju varstva pred naravnimi in civilizacijskimi nesrečami na obmejnem območju. V ta namen je bila oblikovana podkomisija Stalne mešane komisije za izvajanje sporazuma med R Slovenijo in R Madžarsko o sodelovanju pri varstvu pred naravnimi in civilizacijskimi nesrečami za obmejno sodelovanje.

Aktivno sodelovanje med Upravo za obrambo Murska Sobota (v nadaljevanju UO Murska Sobota), Štabom CZ za Pomurje in obmejnima madžarskima županijama Zala in Vaš poteka že od novembra 1996 (12. 11. 1996), ko so se na pobudo UO Murska Sobota zbrali na delovnem srečanju v Murski Soboti predstavniki uprave in poveljstev Civilne zaščite (v nadaljevanju CZ) županij Zala in Vaš. V letih 1997/98 se je vzpostavilo sodelovanje tudi z obmejnima avstrijskima deželama Gradiščansko in Štajersko ter obmejno hrvaško županijo Medžimursko.

Reorganizacija poveljstev CZ in gasilskih poveljstev na Madžarskem ter vzpostavitev Državne uprave za varstvo pred katastrofami, županijskih uprav ter okrožnih izpostav s 1. januarjem 2000 nista bistveno spremenili obstoječega uspešnega obmejnega sodelovanja na področju varstva pred naravnimi in civilizacijskimi nesrečami. Novo vodstvo obmejnih uprav in izpostav se je aktivno in strokovno lotilo načrtovanih aktivnosti obmejnega sodelovanja.

Aktivnosti obmejnega sodelovanja se izvajajo na podlagi letnih načrtov aktivnosti podkomisije za obmejno sodelovanje, ki jih potrjuje mešana komisija na letnih srečanjih v začetku tekočega leta, ter na podlagi letnih programov dela UO Murska Sobota in Štaba CZ za Pomurje.

Področja obmejnega sodelovanja

Načrtovanje in izvajanje skupnih preventivnih ukrepov

V letih 1997 do 2000 so si pomurska regija in županiji Vaš in Zala periodično izmenjevali podatke o razpoložljivih silah zaščite in reševanja, zaščitni reševalni opremini in sredstvih. Izmenjali so globalne ocene ogroženosti zaradi naravnih in

civilizacijskih nesreč na obmejnem območju. Skupaj so načrtovali skupne vaje zaščite in reševanja ter ob tem uskladili določene dele dokumentov načrtov zaščite in reševanja.

Ob nesrečah, ki so prizadele Madžarsko (poplave reke Krke, snežna ujma in nesreči izbruha sekundarnega produkta – plina CO₂ na črpalki MOL št. 10 med krajema Sárhida in Gellénháza v bližini Zalaegerszega leta 1998 ter katastrofalne poplave reke Tise leta 2000), so bili na delovnih srečanjih predstavljeni vzroki in posledice nesreč, izkušnje in spoznanja ob takih nesrečah, predlagani preventivni ukrepi ter analizirani obstoječi načrti zaščite in reševanja (slika 2).

Ob nesreči izbruha sekundarnega produkta – plina CO₂ v bližini Zalaegerszega je bilo dogovorjeno, da se izmenjajo podatki o potencialno nevarnih nesaniranih naftno-plinskih vrtinah na obmejnem območju; to je bilo izvedeno v letih 1999/2000.

Podkomisija za obmejno sodelovanje načrtuje v sklopu aktivnosti obmejnega sodelovanja za leto 2001 izdelavo ocene ogroženosti zaradi nevarnosti nesaniranih naftno-plinskih vrtin na obmejnem območju in izdelavo načrta zaščite in reševanja ob nesrečah na nesaniranih naftno-plinskih vrtinah.

Slika 2. Delovno srečanje predstavnikov UO Murska Sobota in predstavnikov obmejne madžarske županije Zala; Zalaegerszeg, 1998 (foto: S. Jauk)

Figure 2. Working meeting of the representatives of the Murska Sobota administrative unit and the representatives of the bordering Hungarian district of Zala; Zalaegerszeg, 1998 (photo: S. Jauk)

Izmenjava podatkov in informacij, obveščanje o nevarnostih in posledicah naravnih in civilizacijskih nesreč

Izmenjava podatkov, obveščanje o nevarnostih in posledicah naravnih in civilizacijskih nesreč poteka neposredno med Regijskim centrom za obveščanje Murska Sobota (v nadaljevanju ReCO MS) in centroma za obveščanje uprav za varstvo pred katastrofami županij Zala in Vaš. Vsak prvi ponedeljek v mesecu si centri za obveščanje (ReCO MS, centra za obveščanje županij Zala in Vaš, deželna avstrijska centra – LWC Gradiščanske in Štajerske) izmenjujejo kontrolna telefakсна sporočila s podatki o odgovornih osebah, telefonskih in telefakčnih številkah.

– Ob izvedbi skupnih vaj zaščite in reševanja (Csesztreg '97', Pomurje '97, Tromejnik '98, Mura '98 in Krka 2000) se je med drugimi preizkušala tudi izmenjava informacij o izrednih dogodkih ter posredovanje zahtev za pomoč v silah in sredstvih za zaščito, reševanje in pomoč.

- Novembra 1998 (14.–16. 11. 1998) so se izmenjale informacije o pretečih nevarnostih ob nesreči izbruha sekundarnega produkta plina CO₂ na črpalki MOL št. 10 med krajema Sárhida in Gellénháza v bližini Zalaegerszega.
- Ob katastrofalnih poplavah reke Tise na Madžarskem aprila 2000 so se izmenjale informacije o stanju na poplavljenem območju, prvič je prišlo tudi do posredovanja prošnje za materialno pomoč v obliki jutastih vreč za pesek za gradnjo obrambnih nasipov.

Dosedanje štiriletne izkušnje kažejo, da potekata izmenjava podatkov in obveščanje o nevarnostih in posledicah naravnih in civilizacijskih nesreč na dokaj visoki ravni. Vedno so zagotovljeni ažurni podatki o odgovornih osebah, telefonskih in telefaksnih številkah, tako da v primeru naravnih in civilizacijskih nesreč na obmejnem območju lahko računamo na pravočasno izmenjavo informacij in s tem tudi na uspešno izvedbo zaščitnih ukrepov ter nudenja pomoči v silah in sredstvih za zaščito, reševanje in pomoč.

Pomoč pri zaščiti in reševanju ter odpravljanju posledic nesreč

Na obmejnem območju v tem času ni prihajalo do večjih nesreč, v primeru katerih bi bila drugi strani potrebna pomoč v silah in materialnih sredstvih. Do dejanske pomoči je prišlo aprila 2000 ob katastrofalnih poplavah reke Tise na Madžarskem. Takrat je madžarska Državna uprava za varstvo pred katastrofami posredovala Sloveniji prošnjo za materialno pomoč v obliki jutastih vreč za pesek za gradnjo obrambnih nasipov. Slovenija je zagotovila 25.000 vreč in jih prepeljala na ogroženo območje ob reki Tisi. Koordinacija zagotavljanja materialne pomoči je potekala med Upravo RS za zaščito in reševanje, UO Murska Sobota in Upravo za varstvo pred katastrofami županije Zala.

Izobraževanje in usposabljanje

Od začetka obmejnega sodelovanja z županijama Zala in Vaš, od leta 1996 pa do leta 2000, je potekala vrsta aktivnosti.

V sklopu delovnih srečanj sta bila predstavljena organiziranost in delovanje sistema varstva pred naravnimi in civilizacijskimi nesrečami v Sloveniji in na Madžarskem na vseh ravneh. Strokovnjakom s področja zaščite in reševanja je bila predstavljena zaščitno-reševalna oprema in sredstva regijskih oziroma županijskih enot CZ ter drugih sil zaščite, reševanja in pomoči.

V sklopu rednega dela podkomisije za obmejno sodelovanje je bilo vsako leto izvedenih več delovnih srečanj, na katerih so se obravnavala aktualna vprašanja s področja obmejnega sodelovanja: organizacija in izvedba skupnih vaj, mladinskih tekmovanj, poletnih mladinskih taborov, udeležbe na preverjanjih ekip prve pomoči CZ, udeležbe šolske mladine na literarnih in likovnih natečajih idr. Na delovnih srečanjih so se pripravljali osnutki letnih načrtov aktivnosti obmejnega sodelovanja, na podlagi katerih so se izvajale načrtovane aktivnosti obmejnega sodelovanja. Poleg delovnih srečanj so bile v sklopu tega področja izvedene tudi druge aktivnosti.

- Junija 1997 (9.–11. 6. 1997) sta se dva predstavnika pomurske regije udeležila usposabljanja s področja CZ v Balatonföldvaru na Madžarskem.
- Novembra 1997 je županija Zala organizirala usposabljanje županov s področja zaščite in reševanja v Lentiju (21. 11. 1997) in Letenyju (11. 11. 1997), na katerih je kot predavatelj sodeloval predstavnik Štaba CZ za Pomurje s predavanjem o organiziranosti zaščite, reševanja in pomoči v pomurski regiji.

- Junija 1998 je Svet za obrambo županije Zala organiziral ogled centra SFOR v Taszárju na Madžarskem. Ogleda so se udeležili predstavniki UO Murska Sobota ter župani in strokovni delavci s področja zaščite in reševanja občin, ki mejijo z županijo Zala.
- Aprila 1999 (16.–17. 4. 1999) je bila organizirana strokovna ekskurzija za delavce CZ Madžarske v Sloveniji. Seznanili so se z organiziranostjo in delovanjem sistema varstva pred naravnimi in civilizacijskimi nesrečami v Sloveniji ter delom Izobraževalnega centra RS za zaščito in reševanje.
- Maja 1999 (7.–9. 5. 1999) je UO Murska Sobota organizirala strokovno ekskurzijo strokovnih delavcev s področja zaščite in reševanja ter občinskih delavcev s področja zaščite in reševanja na Madžarsko. Predstavniki poveljstva CZ Madžarske so jih seznanili z organiziranostjo in delovanjem sistema varstva pred naravnimi in civilizacijskimi nesrečami na Madžarskem ter delom izobraževalnih centrov v Balatonföldvaru in Pecelju.

Regijska preverjanja usposobljenosti ekip prve pomoči CZ in Rdečega križa

UO Murska Sobota vsako leto razpisuje regijska preverjanja usposobljenosti ekip prve pomoči CZ in Rdečega križa (v nadaljevanju RK). Za sodelovanje na preverjanjih so bile v sklopu aktivnosti obmejnega sodelovanja objavljene k sodelovanju tudi županiji Zala in Vaš, županija Medžimurska ter deželi Štajerska in Gradiščanska. Aktivno sta se vključili v sodelovanje na preverjanjih le županiji Zala in Vaš, tako da je postala udeležba ekip prve pomoči CZ iz omenjenih županij že tradicionalna.

Ekipe prve pomoči CZ iz omenjenih županij so se redno udeleževale regijskih preverjanja usposobljenosti ekip prve pomoči CZ in RK: leta 1997 (19. 9. 1997) v Murski Soboti, leta 1998 (20. 6. 1998) v Ljutomeru, leta 1999 (11. 6. 1999) v Gornji Radgoni (slika 3) in leta 2000 (17. 6. 2000) v Lendavi (slika 4).

Madžarske ekipe prve pomoči CZ so sodelovale izven konkurence in so glede na primerjavo rezultatov vseh sodelujočih ekip dosegale dokaj dobre rezultate.

Junija 2001 UO Murska Sobota načrtuje izvedbo VII. regijskega preverjanja ekip prve pomoči CZ in RK, na katerega bodo objavljene tudi ekipe prve pomoči CZ iz županij Zala in Vaš, županije Madžimurske in dežele Gradiščanske.

Slika 3. Zbor udeležencev V. regijskega preverjanja usposobljenosti ekip prve pomoči CZ in RK; Gornja Radgona, 11. 6. 1999 (foto: M. Smodiš)

Figure 3. Participants of the Vth Regional Performance Tests of Civil Protection and Red Cross First-aid Teams; Gornja Radona, 11 June, 1999 (photo: M. Smodiš)

Slika 4. Pripadnice madžarske ekipe prve pomoči CZ na delovni točki; Lendava, 17. 6. 2000 (foto: M. Smodiš)
Figure 4. Members of the Hungarian Civil Protection First-aid Team in action; Lendava, 17 June 2000 (photo: M. Smodiš)

Mladinska okrajna in županijska tekmovanja s področja varstva pred katastrofami

V mesecu maju se v županijah Zala in Vaš izvajajo vsakoletna okrajna in županijska mladinska tekmovanja v znanju s področja varstva pred katastrofami. Namen skupnih mladinskih tekmovanj je spodbujati osveščenost in usposobljenost osnovnošolske mladine na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami ter spodbujati pristne medsosedske odnose na obmejnem območju.

Na tekmovanjih se preverja teoretično in praktično znanje s področja varstva pred katastrofami, in sicer s pisnimi testi s področja gasilstva, CZ in prve pomoči in s praktičnim reševanjem radionavigacijske naloge prehoda skozi labirint z zaščitno masko z zakritim vizirjem in istočasnim reševanjem dojenčka, priprave radiološkega detektorja za uporabo (slika 5), praktične naloge iz prve pomoči (slika 6), podiranja elektronskih tarč z vodnim curkom iz ročne brizgalne, uporabe nadzemnega hidranta (slika 7), sestavljanja paketa za preživetje ob radiološki, kemični in biološki nevarnosti, pravilne uporabe zaščitnih oblek na kontaminiranem območju z reševanjem ranjenca s kontaminiranega območja (slika 8) idr.

Na povabilo omenjenih županij se okrajnih in županijskih mladinskih tekmovanj od leta 1996 udeležujejo osnovnošolske mladinske ekipe iz pomurskih osnovnih šol: DOŠ I. Lendava, DOŠ Dobrovnik, DOŠ Genterovci, OŠ III. Murska Sobota, OŠ Gornji Petrovci in OŠ Fokovci.

Slika 5. Slovenska osnovnošolska ekipa na delovni točki – RKB zaščita; Velem, 15. 5. 1998 (foto: M. Smodiš)
Figure 5. Slovene elementary school team in action – RCB protection; Velem, 15 May 1998 (photo: M. Smodiš)

Če upoštevamo dejstvo, da se slovenska pravila prve pomoči razlikujejo od madžarskih, da je bilo ocenjevano tudi znanje madžarske zakonodaje s področja zaščite, reševanja in pomoči ter da v slovenskih osnovnih šolah ni v rednem učnem programu tematike s področja zaščite, reševanja in pomoči (razen prve pomoči v 7. razredu), so sodelujoče pomurske osnovnošolske ekipe vedno dosegale zelo dobre rezultate.

Slika 6. Slovenska osnovnošolska ekipa na delovni točki – nudenje prve pomoči; Velem, 21. 5. 1999 (foto: M. Smodiš)
Figure 6. Slovene elementary school team in action – administering first aid; Velem, 21 May 1999 (photo: M. Smodiš)

Slika 7. Izvedba naloge – pravilna uporaba nadzemnega hidranta; Zalaegerszeg, 11. 5. 2000 (foto: M. Smodiš)
Figure 7. Performance test – proper use of above-ground water hydrant; Zalaegerszeg, 11 May 2000 (photo: M. Smodiš)

Slika 8. Izvedba naloge – pravilna uporaba zaščitnih oblek na kontaminiranem območju ter reševanje ranjenca s kontaminiranega območja; Celldömölk, 19. 5. 2000 (foto: M. Smodiš)
Figure 8. Performance test – proper use of safety clothes in contaminated area and rescuing an injured person from a contaminated area; Celldömölk, 19 May 2000 (photo: M. Smodiš)

Poletni mladinski tabori CZ

Podobno kakor se vsako leto maja v županijah Zala in Vaš organizirajo županijska mladinska tekmovanja v znanju s področja varstva pred katastrofami, se julija organizirajo mladinski poletni tabori CZ. Namen skupnih mladinskih poletnih taborov CZ je podoben namenu županijskih mladinskih tekmovanj, s tem da je na taborih še večji poudarek na medsebojnem spoznavanju in druženju osnovnošolske mladine ter kreptivi medsosedskih odnosov.

Na taborih se izvajajo s programom določene aktivnosti s področja varstva pred katastrofami in z drugih področij, kot npr. orientacijski pohod, spretnostno plezanje po varnostni vrvi v alpski tehniki (slika 9), postavljanje začasnih bivakov, priprava hrane v naravi, plavanje, vožnja s čolnom, gašenje z ročnim gasilnim aparatom, vloga reševalnih služb ter policije ob naravnih nesrečah, ogled videoposnetkov o naravnih nesrečah in drugih nesrečah idr. Mladinske tabore sta do leta 1999 organizirali poveljstvi CZ županij Vaš in Zala, leta 2000 pa sta organizacijo taborov prevzeli upravi za varstvo pred katastrofami županij Vaš in Zala.

Na povabilo omenjenih županij se od leta 1998 udeležujejo mladinski tabori CZ v Varvolgyju, Velemu in Cserszegtomaju pri Keszthelyju na Madžarskem tudi otroci iz pomurskih osnovnih šol.

UO Murska Sobota v sodelovanju z Upravo RS za zaščito in reševanje načrtuje leta 2002 v Pomurju organizacijo regijskega mladinskega tabora s področja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami z mednarodno udeležbo, na katerem bi sodelovala osnovnošolska mladina iz Pomurja, županij Zala in Vaš ter obmejne avstrijske dežele Gradiščanske. V kolikor bi uspelo vključiti še obmejno hrvaško županijo Medžimursko in obmejno avstrijsko deželo Štajersko, bi bilo regijsko območje v celoti zaokroženo in bi tako tabor dobil mednarodni značaj.

Slika 9. Pomurski osnovnošolci pri spretnostnem plezanju po reševalni vrvi (foto: arhiv UO Murska Sobota)
Figure 9. Elementary school pupils from Pomurje climbing a rescue rope (photo: Murska Sobota administrative unit)

Likovni in literarni natečaj na temo Naravne in druge nesreče

V sklopu vsakoletnega programa aktivnosti informiranja, izobraževanja in usposabljanja predšolske in šolske mladine za osebno in vzajemno zaščito poteka na regijski in državni ravni razpis za najboljša likovna in literarna dela na temo Naravne in druge nesreče. To aktivnost je podkomisija za obmejno sodelovanje vključila tudi v svoj letni program aktivnosti obmejnega sodelovanja in povabila k sodelovanju osnovne šole županij Zala in Vaš. Koordinacija sodelovanja na natečaju poteka preko uprav za varstvo pred katastrofami županij Zala in Vaš. Obmejne osnovne šole so se zelo resno vključile v sodelovanja na natečaju, tako da je

v šolskih letih 1999/2000 in 2000/2001 skupaj sodelovalo 19 osnovnih šol z 246 likovnimi deli in 9 osnovnih šol z 28 literarnimi deli.

Organiziranje in izvajanje skupnih vaj s področja zaščite in reševanja

Namen organiziranih in izvedenih vaj je bil preveriti konkretno izvajanje določil sporazuma (izmenjava informacij o nesreči, prehod državne meje z opremo in pripadniki, komuniciranje idr.) ter na podlagi ugotovitev iz vaj izboljšati operativnost in sodelovanje slovenskih in madžarskih sil za zaščito, reševanje in pomoč ter organov vodenja ob naravnih in civilizacijskih nesrečah.

- Oktobra 1997 (6.–7. 10. 1997), je bila izvedena vaja zaščite in reševanja Csesztreg '97 v Csesztregu v županiji Zala na temo nevarnosti poplav na reki Krki. Na vaji so iz pomurske regije sodelovale tehničnoreševalne enote CZ iz občin Lendava in Kobilja ter regijski oddelek CZ za tehnično reševanje (slika 10).
- Novembra 1997 (9. 11. 1997) je bila v Lendavi izvedena vaja zaščite in reševanja Pomurje '97 s predpostavko prometne nesreče, pri kateri je prišlo do hujših telesnih poškodb udeležencev nesreče, do iztekanja nevarne snovi iz priklopne avtocisterne in stekanja v potok Ledavo (slika 11). Na vaji je med drugimi sodelovala mobilna enota CZ za odkrivanje in identifikacijo nevarnih snovi iz županije Zala.
- Septembra 1998 (19. 9. 1998) je bila v Monoštru v županiji Vaš izvedena vaja Tromejnik '98 na temo reševanja in pomoči ob katastrofalnih poplavah reke Rabe ter ob industrijski nesreči v tovarni Opel. Na vaji so iz pomurske regije sodelovali Štab CZ za Pomurje, oddelek za RKB izvidovanje, oddelek za tehnično reševanje (slika 12) in ekipa geofonistov z vso pripadajočo formacijsko opremo (slika 13).
- Novembra 1998 (7. 11. 1998) je bila na področju vzhodnoštajerske in pomurske regije izvedena mednarodna zaščitno reševalna vaja Mura '98 na temo nenadnega onesnaženja reke Mure z neidentificirano nevarno snovjo, zaradi širjenja katere je grozilo veliko onesnaženje reke nizvodno od nesreče, ki bi lahko imelo nepredvidljive ekološke posledice (slika 14, 15). Na vaji sta med drugimi sodelovala centra za obveščanje županij Zala in Vaš, intervencijska enota CZ z mobilnim laboratorijem za odkrivanje nevarnih situacij ter mobilna enota CZ za prečiščevanje pitne vode.
- Junija 2000 (25.–26. 6. 2000) je bila izvedena dvodnevna štabna vaja zaščite in reševanja Krka 2000 na temo katastrofalnih poplav v porečju Krke, ki jo je organizirala Uprava za varstvo pred katastrofami županije Zala in v kateri sta med drugimi sodelovala tudi UO Murska Sobota in Štab CZ za Pomurje. Na vaji je bil preizkušen sistem medsebojnega obveščanja ob izrednem dogodku, koordinacija med udeleženci vaje ter simulirano zagotavljanje pomoči v silah in materialnih sredstvih za zaščito, reševanje in pomoč.

Na navedenih vajah je bil preizkušen sistem medsebojnega obveščanja ob izrednem dogodku, izvedba prehoda slovenskih in madžarskih intervencijskih enot CZ skupaj z opremo prek državne meje, komunikacija med organi vodenja in enotami na deloviščih ter medsebojno sodelovanje intervencijskih enot CZ ob različnih naravnih in drugih nesrečah.

Na podlagi analiz se je pokazalo, da se določila sporazuma dosledno uresničujejo na obeh straneh, da je medsebojno sodelovanje organov vodenja in intervencijskih enot CZ koordinirano, strokovno in operativno. Treba bo še uskladiti radijske zveze med organi vodenja in enotami na deloviščih v primerih, ko enote delujejo na tujih deloviščih in so lastne radijske zveze onemogočene.

Slika 10. Prikaz gradnje obrambnega nasipa iz vreč, napoljenih s peskom; Csesztreg, 7. 10. 1997 (foto: J. Bošnjak)
Figure 10. Construction of a dike of sandbags; Csesztreg, 7 October 1997 (photo: J. Bošnjak)

Slika 13. Ekpa geofonistov na delovišču; Monošter, 19. 9. 1998 (foto: M. Smodiš)
Figure 13. Geophone team in action; Monoster, 19 September 1998 (photo: M. Smodiš)

Slika 11. Pripadniki PIGE Nafta Lendava poskušajo zatesniti poškodovano priklopno avtocisterno in preprečiti nadaljnje iztekanje nevarne snovi; Lendava, 9. 11. 1997 (foto: S. Jauk)
Figure 11. Members of the Nafta Lendava Industrial Firefighting Unit attempting to seal a damaged road tanker and prevent the further spillage of hazardous substance; Lendava, 9 November 1997 (photo: S. Jauk)

Slika 14. Operativne gasilske enote širšega pomena so ob pomoči oddelka za RIVNV postavile zaščitno oljno zaveso na Muri; Ižakovci, 7. 11. 1998 (foto: B. Šajnovič)
Figure 14. Wide-operational-range firefighting units, assisted by members of the RIVNV Department, setting up an oil-retaining barrier on the Mura River; Ižakovci, 7 November 1998 (photo: B. Šajnovič)

Slika 12. Pripadniki CZ regijskega oddelka za tehnično reševanje in pripadniki CZ tehnično reševalne enote županije Vaš polnijo vreče s peskom za izgradnjo obrambnega nasipa na reki Rabi; Monošter, 19. 9. 1998 (foto: M. Smodiš)
Figure 12. Members of the Regional Technical Civil Protection Department and members of the technical rescue team of the district of Vas filling sandbags for a dike on the Raba River; Monoster, 19 September 1998 (photo: M. Smodiš)

Slika 15. Pripadniki oddelka za tehnično reševanje MO Murska Sobota in VGP Mura so postavili t. i. sifonsko pregrado na rokavu Mure; Ižakovci, 7. 11. 1998 (foto: S. Jauk)
Figure 15. Members of the Technical Rescue Department of the Municipality of the City of Murska Sobota and VGP Mura setting up a siphon barrier in a branch of the Mura River (photo: S. Jauk)

Tristransko sodelovanje pomurske regije, obmejnih madžarskih županij Zala in Vaš in obmejne avstrijske dežele Gradišćanske

Temelj za tristransko sodelovanje so sklenjeni dvostranski sporazumi o sodelovanju Slovenije z Avstrijo in Madžarsko pri varstvu pred naravnimi in civilizacijskimi nesrečami. Zamek tristranskega sodelovanja je bilo sodelovanje reševalnih enot pomurske regije in enote iz obmejne avstrijske dežele Gradišćanske na vaji Tromejnik '98 v obmejni madžarski županiji Vaš. Ob tej priliki so bili navezani medsebojni prijateljski stiki med predstavniki dežele Gradišćanske in predstavniki pomurske regije.

- Novembra 1999 so si predstavniki UO Murska Sobota na povabilo deželne vlade Gradišćanske ogledali mednarodno vajo Comprotex '99, ki je potekala v okviru programa Partnerstvo za mir na območju tromeje Avstrije, Slovaške in Madžarske (slika 16).
- Nadaljnji korak za poglobitev tristranskega sodelovanja je bilo delovno srečanje predstavnikov delovnih skupin za obmejno sodelovanje na področju varstva pred naravnimi in civilizacijskimi nesrečami, ki ga je 16. februarja 2000 v Murski Soboti organizirala UO Murska Sobota (slika 17). Na srečanju je bila podana pobuda za skupno izvajanje določenih aktivnosti obmejnega sodelovanja in povabilo pomurski regiji za sodelovanje v Delovni skupini

Slika 16. Delo v poljski bolnišnici RK Avstrije; Edelstal, 6. 11. 1999 (foto: M. Smodiš)
Figure 16. Work in a field hospital of the Austrian Red Cross; Edelstal, 6 November 1999 (photo: M. Smodiš)

Slika 17. Tristransko delovno srečanje v Murski Soboti, 16. 2. 2000 (foto: F. Mencigar)
Figure 17. Trilateral working meeting in Murska Sobota, 16 February 2000 (photo: F. Mencigar)

za javno varnost in varstvo pred katastrofami Euroregio West/Nyugat Pannonia (v nadaljevanju EURWNP), v kateri sodelujejo obmejne madžarske županije Győr-Moson-Sopron, Vaš in Zala ter avstrijska obmejna dežela Gradišćanska. Delovna skupina za javno varnost in varstvo pred katastrofami EURWNP je ena izmed devetih delovnih skupin, ki delujejo v sklopu EURWNP. Ukvarja se z vprašanji s področja varstva pred katastrofami in javne varnosti v obmejnih pokrajinah pridruženih partnerjev EURWNP.

- Maja 2000 (23. 5. 2000) so se predstavniki UO Murska Sobota na povabilo omenjene delovne skupine udeležili delovnega srečanja v Eisenstadtu in decembra 2000 (11.12. 2000) srečanja v Györu na Madžarskem. Na delovnih srečanjih je bila predstavljena organiziranost in delovanje služb za varstvo pred katastrofami, sistem javne varnosti v Avstriji in na Madžarskem, ocena ogroženosti zaradi naravnih in civilizacijskih nesreč na področju celotne regije, predlog vzpostavitve enotnih komunikacij (sistem TETRA ter podana pobuda za organizacijo skupnega regijskega mladinskega tekmovanja s področja varstva pred katastrofami.

Kot plod tristranskega sodelovanja bo predvidoma maja 2001 v županiji Vaš organizirano prvo mladinsko tekmovanje s področja varstva pred nesrečami na regijski ravni, na katerem bodo sodelovale tudi mladinske ekipe iz Pomurja.

Sklepne misli

Državi ocenjujeta, da je delo na obmejnem območju najbolj uspešno od vseh področij izvajanja sporazuma. Ob strokovnih in tudi družabnih srečanjih se je poglobilo medsebojno poznavanje in zaupanje, ki zelo koristi pri opravljanju vsakodnevnih nalog, pa tudi ob morebitni medsebojni pomoči ob naravnih in civilizacijskih nesrečah. Prizadevanjem za poglobljeno dvostransko sodelovanje tako na državni kot na regijski ravni je treba tudi v prihodnosti nameniti ustrezno pozornost.

Glede na pozitivne rezultate skupno izvedenih aktivnosti obmejnega sodelovanja in glede na pozitivno mnenje slovenskega ministrstva za zunanje zadeve bi bilo smotno, da se na regijski ravni aktivno pristopi tudi k sodelovanju v Delovni skupini za javno varnost in varstvo pred katastrofami EURWNP in se tako aktivnosti, ki se trenutno izvajajo z vsako obmejno županijo oz. deželo ločeno, združijo ter tako dvignejo na tristransko regijsko raven.

Literatura

1. Zakon o ratifikaciji Sporazuma med Vlado R Slovenije in Vlado R Madžarske o sodelovanju pri varstvu pred naravnimi in civilizacijskimi nesrečami (Uradni list RS št. 11/95)
2. Zakon o ratifikaciji Sporazuma med Vlado R Slovenije in Vlado R Avstrije o sodelovanju pri preventivi in medsebojni pomoči pri katastrofah ali težkih nesrečah (Uradni list RS št. 10/97)
3. Zakon o ratifikaciji Sporazuma med Vlado R Slovenije in Vlado R Hrvaške o sodelovanju pri varstvu pred naravnimi in civilizacijskimi nesrečami (Uradni list RS št. 24/99)
4. Poslovnik Stalne slovensko-madžarske mešane komisije. Ljubljana, 1996
5. Ušeničnik, Bojan, 1999. Varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami. Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje, Ljubljana